

## تاثیر استقلال هیات مدیره بر ارتباط بین سیاست پرداخت سود نقدی و اجتناب مالیاتی شرکتها

امیر احمد آقا علیخانی

کارشناسی ارشد حسابداری، موسسه آموزش عالی غزالی، قزوین، ایران. (نویسنده مسئول)  
amirahmad.ghaalikhani@gmail.com

علی پورمحمد باروق

کارشناسی ارشد حسابداری، موسسه آموزش عالی غزالی، قزوین، ایران.  
Ali.pirooz.64@gmail.com

محمد رضا آقا علیخانی

کارشناسی حسابداری، دانشکده فنی شهید شمسی پور، تهران، ایران.  
me.ghaalikhani@gmail.com

دکتر سید احمد موسوی

استادیار گروه حسابداری، دانشگاه رجا، قزوین، ایران.  
Ahmadmou@gmail.com

شماره ۲۰ / زمستان ۱۳۹۸ (جلد پنجم) صص ۳۲-۴۵  
چشم انداز حسابداری و مدیریت (دوره دوم)

### چکیده

پرداخت مالیات یکی از منابع اصلی تامین مالی تمامی دولت ها می باشد. تامین این بار مالی از طریق بنگاه ها و فعالان اقتصادی صورت می پذیرد که پرداخت مالیات را معمولاً مطلوب نمی پندارند. بنگاه ها و مدیران آنها معمولاً به فرار مالیاتی و اجتناب مالیاتی تمایل دارند. انگیزه این مدیران برای عدم پرداخت کامل مالیات، تحت تاثیر شرایط و ویژگی های مختلفی قرار می گیرد که از جمله می تواند به ویژگی های صنعت، توانایی بازار محصولات، تمرکز گروه های صنعتی و سیاست های مالیاتی را نام برد. هدف پژوهش حاضر تاثیر استقلال هیئت مدیره بر ارتباط بین سیاست پرداخت سود نقدی و اجتناب مالیاتی می باشد. پژوهش پیش رو از لحاظ هدف کاربردی و از بعد روش شناسی از نوع علی پس از وقوع می باشد. جامعه آماری پژوهش کلیه شرکتهای پذیرفته شده فعال در بورس اوراق بهادار تهران هستند که با روش نمونه گیری حذف سیستماتیک ۹۲ شرکت در نمونه‌ی آماری این پژوهش قرار گرفته اند. دوره زمانی پژوهش سال‌های ۱۳۸۸ تا ۱۳۹۵ است. برای آزمون فرضیه از تجزیه و تحلیل رگرسیون بهره گیری شده است. نتایج پژوهش نشان می دهد استقلال هیات مدیره بر ارتباط بین سیاست پرداخت سود نقدی و اجتناب مالیاتی تاثیر معنی داری ندارند.

**کلید واژه ها:** اجتناب مالیاتی، سیاست پرداخت سود نقدی، استقلال هیئت مدیره.

### مقدمه

مالیات به عنوان با اهمیت ترین منبع تامین هزینه های مالی حاکمیت دولت ها در هر کشور می باشد. با نظر به اینکه در کشور ایران هزینه های حکومت تکیه بر درآمدهای ناشی از فروش منابع طبیعی و عمدتاً محصول نفت می باشد، متأسفانه نقش مالیات تاکنون نتوانسته آنچنان که شایسته است در تامین هزینه های مالی دولت پررنگ باشد. در کشور ایران ظرفیت مالیات

به عنوان حجم پرداخت مالیاتی که جامعه باید آن را پرداخت کند، به نوعی بالاست و این توان از یک سو به مصارف و سرمایه گذاری و درآمد ها متکی بوده و از سوی دیگر با هدف های بلندمدت و میان مدت و برنامه ریزی های حکومت در خصوص شیوه های دریافت مالیات بستگی دارد. یکی از موارد موثر بر امکان بروز اجتناب مالیاتی تمایل مدیران به حفظ وجه نقد و تمایل به کسب بازدهی از وجوه نقد حفظ شده می باشند. تحقیقات نشان داده اند که وجوه فرصت های سرمایه گذاری جهت کسب بازدهی بیشتر و همچنین تمایل به حفظ وجه نقد در بروز اجتناب و فرار مالیاتی اهمیت دارد. شرکت هایی که دارای امکان کسب بازدهی بیشتری هستند، اقدام به تهیه اطلاعاتی می کنند که طرح های مالیاتی خود را پشتیبانی کنند، که اجتناب مالیات را امکان پذیر نماید (چنهال، ۲۰۰۸) و مستندسازی متناسبتی رو برای تأیید رقم مالیات فراهم می آورد. تمامی موارد فوق فرصتهایی را برای اجتناب مالیاتی برای شرکت فراهم می آورد. تاثیرگذاری عوامل موثر بر افزایش بازدهی و تمایل به اجتناب مالیاتی ناشی از سه عامل است (جان گالمور و او لابرو، ۲۰۱۳):

۱. شرکت ها اجتناب مالیاتی خود را تا زمانی که ریسک ثابت است، افزایش می دهند،
  ۲. شرکت های ریسک پرتفوی طرح های مالیاتی خود را ثابت نگه می دارند
  ۳. شرکت ها تحت تاثیر سطح نقدینگی میزان اجتناب مالیاتی خود را تعیین می کنند.
- این اصول نشان می دهد تا میزانی که محیط اطلاعاتی داخلی کیفیت مستند سازی را بهبود می بخشد، صرفنظر از تأیید رقم مالیات، میزان ریسک مربوط به اجتناب مالیاتی کاهش می یابد (جان گالمور و او لابرو، ۲۰۱۳). لذا بنگاه ها در تعادل بین ریسک اجتناب مالیاتی و مزایایی که اجتناب مالیاتی به ارمغان می آوردند تصمیم گیری می کند. این تصمیم گیری تا حدود زیادی مزایای ناشی از بازگشت وجه نقد دارد تا به مدیران امکان اجتناب مالیاتی حداکثری با توجه به یک ریسک قابل قبول و در راستای کاهش میزان پرداختی مالیاتی را فراهم آورد. بر همین اساس با توجه به واجب بود پرداخت مالیات و رعایت قوانین مالیاتی از طرف بنگاه ها و همچنین وجود مزایای متعدد نقدینگی مرتبط با پرداخت کمتر مالیات، اجتناب مالیاتی می تواند تحت تاثیر سیاستهای تقسیم سود نقدی و میزان سودهای پرداختی نقدی توسط شرکتها قرار گیرد. زیرا پرداخت سودهای نقدی بیشتر باعث کاهش منابع نقدینگی و تمایل شرکتها به اجتناب مالیاتی جهت صرفه جویی های نقدی می گردد. لذا اولاً با توجه به اهمیت مالیات برای دولت و رعایت قوانین مالیاتی توسط شرکتها و ثانیاً اهمیت مدیریت صحیح نقدینگی برای پرداخت سود نقدی و پیش برد اهداف مربوط به سیاستهای پرداخت سود سهام، اثر گذاری سیاستهای تقسیم سود نقدی بر نوع و میزان مدیریت مالیاتی که منجر به اجتناب مالیاتی می گردد، دارای ضرورت است. بر همین اساس نیز پژوهشگر بدنبال ارزیابی ارتباط بین سیاست پرداخت سود نقدی بر اجتناب مالیاتی با تاثیر استقلال هیئت مدیره در شرکتها پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار می پردازد.

### پیشینه پژوهش

مک کلور و همکاران<sup>۱</sup> (۲۰۱۸) در تحقیقی با عنوان "تاثیر از طریق سیستم مالیاتی پرداخت تعهدی سود<sup>۲</sup> بر اجتناب مالیاتی" به ارزیابی اثرات سیستم مالیاتی پرداخت تعهدی سود بر انگیزه های اجتناب مالیاتی پرداختند. هدف آنها ارزیابی سطح اجتناب

<sup>1</sup> McClure et al

<sup>2</sup> dividend imputation

مالیاتی در بین شرکتهایی بود که انگیزه های متفاوتی برای اعمال اجتناب مالیاتی داشتند. نتایج نشان داد که سطح اجتناب مالیاتی در بین شرکتهایی که با اعتبار مالیاتی سود نقدی پرداخت می کنند نسبت به شرکتهایی که بدون اعتبار مالیاتی سود نقدی پرداخت می کنند و آنها نیز با شرکتهایی که سود نقدی پرداخت نمی کنند، یا یکدیگر تفاوت معنی دار دارند. همچنین نتایج نشان داد که استقلال هیات مدیره اجتناب مالیاتی را با توجه به پرداخت سود از طریق اعتبار تشدید می کند و اجتناب مالیاتی در شرکتهایی که سود نقدی را با اعتبار مالیاتی پرداخت می کنند بیشتر از سایر شرکتهاست.

آمبرگر<sup>۱</sup> (۲۰۱۷) در تحقیقی به بررسی تاثیر عدم اطمینان مالیاتی بر تقسیم سود پرداخت. ایشان اطلاعات شرکتهای را برای دوره بین ۱۹۹۳ لغایت ۲۰۱۴ بررسی نمود. نتایج حاصل از تجزیه و تحلیل داده ها نشان می دهد که شرکتهایی که عدم اطمینان بالایی دارند به احتمال کمتری سود نقدی پرداخت می نمایند و تاثیرگذاری عدم اطمینان مالیاتی بر سود تقسیمی در شرکتهایی با فشار مالی قوی تر است و برای شرکتهایی که تقسیم سود را برای کاهش تضاد منافع پرداخت می کند، ضعیف تر است. همچنین نتایج نشان دهنده یک ارتباط منفی بین عدم اطمینان مالیاتی و حجم پرداخت سود نقدی می باشد.

بردلی و همکاران<sup>۲</sup> (۲۰۱۶) به بررسی رابطه سطح تطابق درآمد حسابداری و درآمد مشمول مالیات پرداختند و دریافته اند که تطابق بالاتر با مدیریت سود بیشتر در ارتباط است. آنها نتیجه گرفتند که ادعاهای اولیه در مورد مزایای افزایش تطابق در امریکا، یعنی افزایش درستی گزارشگری مالی در نتیجه کاهش مدیریت سود، به آن میزان نیست که بیان می گردد.

کوه و لی<sup>۳</sup> (۲۰۱۵) در پژوهشی به بررسی تاثیر ویژگیهای مالی شرکت در اتخاذ تصمیم در خصوص گزارشگری مالی و مالیاتی پرداختند. نتایج نشان داد که نسبت بدهی تاثیر معنی داری بر انتخاب گزارشگری مالی و یا مالیاتی از طرف شرکتهای دارد. همچنین نتایج نشان داد که شرکتهایی با بدهی های بلندمدت، بیشتر تمایل دارند که گزارشگری مالی را انجام دهند. در حالی که شرکتهایی که دچار فشار مالی هستند و یا به منابع مالی خارجی بیشتری دسترسی دارند، تمایل دارند تا گزارشگری مالیاتی را اتخاذ نمایند.

هولمن و همکاران (۲۰۰۵) به این نتیجه رسیدند که رابطه ای معنادار و منفی بین نرخ مؤثر مالیاتی و سیاست تقسیم سود وجود دارد.

خدمی پور و همکاران (۱۳۹۲) طی پژوهش خود به بررسی تأثیر نرخ مؤثر مالیاتی بر سیاست تقسیم سود در شرکتهای پذیرفته شده در بورس تهران پرداختند. نرخ مؤثر مالیاتی به عنوان یکی از شاخصهای کارایی مالیاتی، همواره یکی از مسائل اصلی قابل تحقیق در حوزه اقتصاد و حسابداری بوده است. این نرخ، علاوه بر کاربردهای وسیع در تصمیمات اقتصادی و سیاست گذاری ها، میتواند به عنوان وسیله ای برای هدایت سرمایه نیز استفاده شود. هدف این تحقیق، ارزیابی تأثیر نرخ مؤثر مالیاتی بر سیاست تقسیم سود شرکتهای پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران است. نمونه این تحقیق شامل ۴۵۰ مشاهده سال شرکت جزو شرکتهای پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران طی دوره زمانی ۱۳۸۰ لغایت ۱۳۸۹ می باشد. برای تجزیه و تحلیل داده ها و آزمون فرضیه ها از الگوی رگرسیون خطی چند متغیره بر مبنای داده های پانلی استفاده شده است. در این پژوهش برای اندازه گیری سیاست تقسیم سود شرکتهای از نسبت سود تقسیمی به فروش خالص و برای سنجش نرخ مؤثر مالیاتی از رابطه هزینه مالیات به سود خالص قبل از کسر مالیات استفاده گردیده است. نتایج این بررسی نشان می دهد که بین

<sup>1</sup> Amberger

<sup>2</sup> Bradley et al

<sup>3</sup> Lee

نرخ مؤثر مالیاتی و سیاست تقسیم سود، رابطه ای معنادار و منفی وجود دارد. و یا به عبارت دیگر، با بالا رفتن نرخ مؤثر مالیاتی، شرکتها به طور قابل ملاحظه ای سود تقسیمی خود را کاهش میدهند.

حسنی و شفیعی (۱۳۸۹) به بررسی چگونگی تخمین نرخ مؤثر مالیاتی در پایه های مشاغل و اشخاص حقوقی پرداختند. در این تحقیق سعی می شود تا با تخمین نرخ مؤثر مالیاتی در پایه های مشاغل و اشخاص حقوقی میزان فشار مالیاتی بر مؤدیان این بخش مورد مطالعه قرار گیرد. نتایج تحقیق حاکی از آن است که نرخ مؤثر اشخاص حقوقی طی دوره (۱۳۸۷-۱۳۸۰) (صعودی بوده و از ۶/۰۸۳ درصد در سال ۱۳۸۰ به ۱/۵۹ تا ۱ درصد در سال ۱۳۸۷ رسیده است، در حالیکه این نرخ در بخش مشاغل سیر کاهشی داشته است.

کاشانی پور و همکاران (۱۳۸۸) در تحقیقی به بررسی تأثیر کاهش نرخ مالیات در سال ۱۳۸۰ بر سیاست تقسیم سود پرداختند. هدف اصلی آنها از این بررسی تعیین رابطه بین نرخ مالیات و سود تقسیمی شرکتها پذیرفته شده در بورس تهران می باشد. نتایج تحقیق آنها نشان می دهد شرکتها بعد از کاهش نرخ مالیات در سال ۱۳۸۰ به طور قابل ملاحظه ای سود پرداختی خود را افزایش داده اند. و یا به عبارت دیگر، رابطه منفی و معناداری بین نرخ مالیات و سود تقسیمی وجود دارد.

### فرضیه پژوهش

باتوجه به بیان مسئله و همینطور در راستای پاسخگویی به آن، فرضیه زیر بیان می گردد:  
استقلال هیئت مدیره بر ارتباط بین سیاست پرداخت سود نقدی و اجتناب مالیاتی شرکتها تاثیر گذار است.

### روش شناسی تحقیق

این تحقیق از لحاظ روش، از نوع همبستگی و از لحاظ هدف کاربردی می باشد و از این جهت که از اطلاعات تاریخی برای این تحقیق استفاده می شود، از نوع تحقیقات پس رویدادی به شمار می رود. همچنین از آنجا که این نوشتار به توصیف آنچه که هست یا توصیف شرایط موجود بدون دخل و تصرف (نه به الزام و توصیه خاص) و با توجه به آن که قضاوت های ارزشی در این تحقیق کم رنگ است، در زمره تحقیقات توصیفی حسابداری به شمار می رود.

روش بررسی داده ها به صورت مقطعی و سال به سال (دیتاپانل<sup>۱</sup>)، می باشد. در این تحقیق برای آزمون فرضیه ها از روش رگرسیون چند متغیره استفاده می شود. به منظور تحلیل داده های به دست آمده از روش های آمار توصیفی و استنباطی استفاده می شود، بدین ترتیب که برای توصیف داده ها از جدول توزیع فراوانی و در سطح استنباطی از آزمون اف لیمر، آزمون هاسمن، آزمون ناهمسانی واریانس، آزمون خود همبستگی سریالی، آزمون هم جمعی، آزمون رگرسیون چند متغیره استفاده می شود.

### جامعه و نمونه آماری

جامعه آماری عبارت است از مجموعه افراد یا واحدهایی که دارای حداقل یک صفت مشترک باشند که پژوهشگر مایل است درباره صفت متغیر واحدهای آن به تحقیق بپردازد. نمونه آماری تعداد افراد انتخاب شده از جامعه ای می باشد که اطلاعات از

<sup>1</sup> Data panel

آنها گردآوری شده و مورد تجزیه و تحلیل قرار می گیرد و در نهایت نتایج به جامعه تعمیم داده می گردد (منصورفر، ۱۳۸۵). جامعه آماری پژوهش حاضر کلیه شرکتهای فعال در بورس اوراق بهادار تهران می باشد. نمونه گروهی از اعضای جامعه تعریف شده است که اطلاعات مورد نیاز پژوهش از آن حاصل می گردد و با استفاده از تجزیه و تحلیل این اطلاعات نتایج استخراج و به جامعه تعمیم داده می گردد (منصورفر، ۱۳۸۵). در این تحقیق از نمونه گیری آماری استفاده نخواهد شد و روش انتخاب شرکتها برای آزمون فرضیه های این تحقیق، حذف سیستماتیک یا فیلترینگ با توجه به موارد زیر خواهد بود:

۱. ارقام صورتهای مالی آنها به نحوی که توسط شرکت گزارش شده است، برای دوره ۱۳۸۸ تا ۱۳۹۵ موجود باشد.
۲. سهام شرکتهای مذکور از سال ۱۳۸۸ لغایت ۱۳۹۵ بطور مداوم در بورس اوراق بهادار تهران معامله شده باشد.
۳. طی دوره تحقیق، تغییر فعالیت یا تغییر سال مالی نداشته باشد.
۴. جزء شرکتهای سرمایه گذاری، واسطه گری مالی، هلدینگ، بانک و لیزینگ نباشد.
۵. شرکت ها در فروش سهام وقفه معاملاتی بالای سه ماه نداشته باشند.

با توجه به موارد حذف سیستماتیک تعداد شرکت های نمونه مورد نظر تحقیق به صورت زیر می باشد:

#### جدول (۱): انتخاب نمونه بر اساس محدودیت های پژوهش

۳۱۸	تعداد کل شرکت های پذیرفته شده در بورس تا ابتدای سال ۱۳۸۸	
	کسر می شود:	
	۱۰۹	تعداد شرکت های حذف شده از ابتدای سال ۱۳۸۸ تا کنون
	۸	تعداد شرکتهایی که جزء صنایع سرمایه گذاری، واسطه گری مالی، بانک و لیزینگ می باشد.
	۳	تعداد شرکتهایی که تغییر سال مالی داشته اند
	۶۵	تعداد شرکت هایی که دارای وقفه معاملاتی بیشتر از سه ماه باشند.
	۴۱	تعداد شرکت هایی که سال مال مالی منتهی به ۲۹/۱۲ ندارند.
(۲۲۶)		شرکت های حذف شده از جامعه آماری پژوهش
۹۲		نمونه نهایی پژوهش

#### نحوه اندازه گیری متغیرهای پژوهش متغیرهای وابسته

اجتناب مالیاتی مبتنی بر وجه نقد پرداختی بابت مالیات (cashETR): عبارت است از تقسیم وجه نقد پرداخت شده بابت مالیات بر سود و زیان قبل از مالیات که از صورت گردش وجه نقد استخراج می گردد.

اجتناب مالیاتی مبتنی بر مالیات بر درآمد (ETR): عبارت است از تقسیم مالیات بر درآمد بر سود و زیان قبل از مالیات که از صورت گردش وجه نقد استخراج می گردد.

#### متغیر مستقل

سیاست پرداخت سود نقدی (DivTC): متغیر مجازی، به اینصورت که اگر شرکت در سال جاری سود پرداخت کرده باشد عدد یک در غیراینصورت عدد صفر اختصاص می یابد.

### متغیرهای کنترلی

اندازه شرکت (SIZE): عبارت است از لگاریتم طبیعی تمام دارایی های شرکت  
اهرم مالی (LEV): عبارت است از نسبت کل بدهی ها به کل دارایی ها  
زیان (LOSS): متغیر مجازی، به اینصورت که اگر شرکت در سال جاری زیان کسب کرده باشد عدد یک در غیر اینصورت عدد صفر اختصاص می یابد.  
نسبت ارزش بازار به ارزش دفتری (MB): عبارت است از ارزش بازار که از ضرب تعداد سهام در بهای سهام در انتهای سال حاصل می شود.

فروش (SAL): عبارت است از کل درآمد فروش شرکت که از صورت حساب سود و زیان قابل استخراج است.  
عمر شرکت (AGE): عبارت است از لگاریتم طبیعی از عدد سالهایی که شرکت در بورس اوراق تهران فعال می باشد.  
دارایی ثابت (PPE): عبارت است از نسبت ماشین آلات و اموال و تجهیزات به تمام دارایی ها که از ترازنامه استخراج می گردد.

### متغیر تعدیل گر

استقلال هیئت مدیره (IND): عبارت است از نسبت تعداد اعضای غیر موظف هیئت مدیره به کل اعضا

### آمار توصیفی و تحلیل آن

در این پژوهش برای تجزیه و تحلیل داده های جمع آوری شده و آزمون فرضیه ها از روش های آمار توصیفی و استنباطی استفاده شده است. در روش های توصیفی، تلاش بر آن است تا با ارائه جداول و استفاده از ابزارهای آمار توصیفی نظیر شاخص های مرکزی و پراکندگی، به توصیف داده های پژوهش پرداخته شود، تا این امر به شفافیت موضوع کمک کند.

جدول (۲): شاخص آماری متغیرهای وابسته و مستقل

متغیر	عدد مشاهدات	میانگین	میان	ماکزیمم	مینیمم	انحراف معیار	چولگی	کشیدگی
cashETR	۷۳۶	-۰/۱۱۲	-۰/۱۰۶	۰/۸۸۴	-۰/۱۹۵	۰/۱۵۶	۰/۲۸۷	۳/۱۷۱
ETR	۷۳۶	-۰/۰۸۶	-۰/۰۸۵	۰/۲۶۹	۰/۰۰۰	۰/۰۸۶	۰/۱۰۴	۲/۹۰۷
DivTC	۷۳۶	-۰/۶۵۱	۱/۰۰۰	۱/۰۰۰	۰/۰۰۰	۰/۴۷۷	-۰/۶۳۳	۱/۴۰۱
IND	۷۳۶	-۰/۶۱۳	-۰/۶۰۰	۱/۰۰۰	۰/۲۰۰	۰/۱۶۵	۰/۲۰۷	۲/۶۲۸
SIZ	۷۳۶	۱۴/۴۱۳	۱۴/۲۹۴	۱۹/۰۶۶	۱۰/۷۸۹	۱/۴۰۶	۰/۴۵۱	۳/۳۹۲
LEV	۷۳۶	-۰/۶۲۲	-۰/۶۴۱	۱/۶۸۳	۰/۰۱۳	۰/۲۵۹	۰/۳۷۱	۴/۴۲۱
LOSS	۷۳۶	-۰/۲۰۲	-۰/۰۰۰	۱/۰۰۰	۰/۰۰۰	۰/۴۰۲	۱/۴۸۱	۳/۱۹۳
MB	۷۳۶	۱/۹۰۵	۱/۶۲۱	۸/۷۲۸	-۱/۷۹۲	۱/۷۲۱	۱/۰۲۸	۴/۲۸۵
SALE	۷۳۶	۱۳/۸۹۳	۱۳/۹۲۹	۱۹/۳۶۸	۴/۸۱۲	۱/۵۹۳	-۰/۰۲۴	۴/۰۷۵
PPE	۷۳۶	-۰/۲۰۹	-۰/۱۶۳	۰/۸۷۱	۰/۰۰۱	۰/۱۷۳	۱/۳۸۶	۴/۷۳۸
AGE	۷۳۶	۲/۸۴۵	۲/۸۳۳	۳/۸۷۱	۱/۷۹۲	۰/۴۳۷	۰/۲۲۲	۲/۹۱۴

اصلی‌ترین و کاربردی‌ترین شاخص مرکزی میانگین است. میانگین دقیقاً در مرکز ثقل داده‌ها و نقطه تعادل قرار می‌گیرد. متغیرهایی دارای کیفیت مطلوب هستند که ابتدا اختلاف زیادی بین میانگین و میانه نباشد و از سویی دیگر میزان چولگی و کشیدگی آن با چولگی و کشیدگی توزیع نرمال اختلاف بالایی نداشته باشد و به ترتیب تقریباً برابر ۰ و ۳ باشند. همانطور که مشاهده می‌گردد همه متغیرها دارای توزیع‌های چوله و کشیده می‌باشند. در جدول فوق آمار توصیفی متغیرهای موضوع پژوهش به تفکیک ارائه گردیده است. اجتناب مالیاتی بر اساس شاخص وجه نقد پرداخت شده بابت مالیات برابر با میانگین ۰,۱۱۲ می‌باشد که نشان می‌دهد بصورت میانگین حدود ۱۱ درصد سود قبل از بهره و مالیات بصورت مالیات پرداخت شده است. بیشترین مقدار مربوط به شرکت سیمان صوفیان در سال ۱۳۹۵ و کمترین مقدار مربوط به شرکت آهنگری تراکتورسازی در سال ۱۳۸۹ می‌باشد. همچنین اجتناب مالیاتی بر اساس شاخص مالیت بر درآمد شناسایی شده در صورت‌حساب سود و زیان برابر با میانگین ۰,۰۸ می‌باشد که نشان می‌دهد بصورت میانگین حدود ۸ درصد سود قبل از بهره و مالیات بصورت مالیات بر درآمد در صورت‌حساب سود و زیان شناسایی می‌گردد. همانطور که ملاحظه می‌گردد این شاخص کمتر از شاخص قبلی بوده و نشان می‌دهد که مالیات ابرازی شرکتها در هر سال کمتر از مالیاتی بوده که در نهایت پرداخت می‌گردد. بیشترین مقدار مربوط به شرکت شیشه همدان در سال ۱۳۹۴ و کمترین مقدار مربوط به تعدادی از شرکتهایی است که در سال جاری زیان شناسایی نموده و در واقع هیچگونه مالیات بر درآمدی در صورت‌حساب سود و زیان شناسایی نکرده اند. در خصوص میزان سود نقدی بیشترین مقدار مربوط به شرکت پتروشیمی شازند در سال ۱۳۹۲ می‌باشد و کمترین مقدار نیز مربوط به شرکتهایی است که طی دوره تحقیق هیچگونه سودی پرداخت نموده اند.

## آزمون نرمال بودن

جدول (۳): آزمون نرمال بودن متغیرهای وابسته

نتیجه	P-Value	آماره آز- چارک برا	م- وابسته
فرضیه صفر پذیرفته می‌شود یعنی داده‌ها نرمال هستند.	۰/۴۱۱	۱/۷۷۷	cashETR
فرضیه صفر پذیرفته می‌شود یعنی داده‌ها نرمال هستند.	۰/۱۲۴	۴/۱۷۹	ETR

همان‌طور که در نگاره فوق مشاهده می‌شود، مقدار P-Value محاسبه شده برای متغیرهای وابسته از مقدار ۰/۰۵ سطح معنی‌داری بالاتر می‌باشند لذا می‌توان گفت در سطح معناداری ۵ درصد، فرض  $H_1$  رد و فرض  $H_0$  پذیرفته می‌شود یعنی داده‌ها نرمال می‌باشند.

## آزمون مانایی

آزمون ریشه واحد (دیکی فولر) برای متغیرهای وابسته در سطح ۹۵ درصد اعمال گردیده که نتایج آن به صورت خلاصه در جدول‌های زیر ارائه گردیده‌اند:

جدول (۴): آزمون مانایی متغیرها

عنوان متغیر	آماره آزمون	P-Value	نتیجه
cashETR	-۱۹۵/۷۳۸	۰/۰۰۰	مانا می باشد
ETR	-۱۰/۴۵۶	۰/۰۰۰	مانا می باشد
DivTC	-۲/۰۴۱	۰/۰۲۰۷	مانا می باشد
IND	-۱۰/۹۵۷	۰/۰۰۰	مانا می باشد
SIZE	-۱۶/۶۸۸	۰/۰۰۰	مانا می باشد
LEV	-۱۰/۱۸۳	۰/۰۰۰	مانا می باشد
LOSS	-۲/۷۳۸	۰/۰۰۰	مانا می باشد
MB	-۴۸/۶۴۹	۰/۰۰۰	مانا می باشد
Ln Sale	-۱۱/۱۳۴	۰/۰۰۰	مانا می باشد
PPE	-۲۲/۶۴۴	۰/۰۰۰	مانا می باشد
Age	-۶۴/۶۰۱	۰/۰۰۰	مانا می باشد

با نظر به اینکه مقادیر P-value آماره دیکی- فولر (ADF) کمتر از ۵ درصد می باشد بنابراین فرضیه صفر مبنی بر عدم وجود ریشه واحد و به عبارتی عدم مانایی همه متغیرها رد شده و مانا می باشند.

### آزمون اثرات ثابت یا تصادفی

ابتدا با استفاده از آزمون لیمر (چاو) به تشخیص مدل پرداخته و سپس آزمون اثرات ثابت یا تصادفی ارائه می شود. مدل های مورد استفاده برای فرضیه تحقیق عبارت است از:

مدل (۱):

$$\text{cashETR}_{it} = \beta_0 + \beta_1 \text{DivTC}_{it} + \beta_2 \text{IND}_{it} + \beta_3 \text{IND} * \text{DivTC}_{it} + \beta_4 \text{SIZE}_{it} + \beta_5 \text{lev}_{it} + \beta_6 \text{loss}_{it} + \beta_7 \text{MB}_{it} + \beta_8 \text{SALE}_{it} + \beta_9 \text{AGE}_{it} + \beta_{10} \text{PPE}_{it} + \varepsilon$$

مدل (۲):

$$\text{ETR}_{it} = \beta_0 + \beta_1 \text{DivTC}_{it} + \beta_2 \text{IND}_{it} + \beta_3 \text{IND} * \text{DivTC}_{it} + \beta_4 \text{SIZE}_{it} + \beta_5 \text{lev}_{it} + \beta_6 \text{loss}_{it} + \beta_7 \text{MB}_{it} + \beta_8 \text{SALE}_{it} + \beta_9 \text{AGE}_{it} + \beta_{10} \text{PPE}_{it} + \varepsilon$$

جدول (۵): آزمون تشخیص مدل (آزمون اثرات ثابت)

شماره مدل	لیمر (چاو) آماره	P-Value	نتیجه گیری	مدل مورد استفاده
۱	۱/۴۶۹	۰/۰۰۵	عرض از مبداها با هم برابر نیستند	Panel
۲	۶/۱۱۵	۰/۰۰۰	عرض از مبداها با هم برابر نیستند	Panel

همانطور که مشاهده می شود با توجه به اینکه در هر دو مدل مقادیر P-Value کمتر از ۵ درصد می باشند فرضیه صفر مبنی بر برابری عرض از مبداها رد شده و برای آزمون فرضیه پژوهش می بایست از روش Panel استفاده شود. حال می بایست در مدل Panel، مدل اثرات ثابت در مقابل اثرات تصادفی آزمون گردد. برای این کار از آزمون هاسمن استفاده می شود.



جدول (۶): جدول آزمون انتخاب آزمون اثرات ثابت و تصادفی (هاسمن)

شماره مدل	آماره هاسمن	درجه آزادی	مقدار P-Value	نتیجه گیری
۱	۳۲/۷۰۶	۱۴	۰/۰۰۳	اثرات ثابت
۲	۶۷/۸۶۹	۱۴	۰/۰۰۰	اثرات ثابت

همانگونه که در جدول بالا دیده می شود آماره هاسمن محاسبه شده جهت تک تک دو مدل اصلی فرضیه بزرگتر از مقدار استاندارد آماره کای دو با درجه آزادی ۱۴ (متغیر مستقل در مدل) بوده و مقدار P-Value آن ها هم زیر ۵ درصد است؛ پس فرضیه صفر در هر دو مدل تایید شده و برای برآزش مدل از روش اثرات ثابت استفاده می شود.

### آزمون فرضیه پژوهش

جدول (۷): نتایج حاصل از آزمون فرضیه با استفاده از مدل اول

$\text{cashETR}_{it} = \beta_0 + \beta_1 \text{DivTC}_{it} + \beta_2 \text{IND}_{it} + \beta_3 \text{IND} * \text{DivTC}_{it} + \beta_4 \text{SIZE}_{it} + \beta_5 \text{lev}_{it} + \beta_6 \text{loss}_{it} + \beta_7 \text{MB}_{it} + \beta_8 \text{SALE}_{it} + \beta_9 \text{AGE}_{it} + \beta_{10} \text{PPE}_{it} + \varepsilon$				مدل
نتیجه گیری	مقادیر P-Value	مقادیر آماره t	ضرایب متغیر در مدل	متغیرهای توضیحی
عدم معناداری در مدل	۰/۲۰۹	۱/۲۵۶	۰/۱۰۶	مقدار ثابت
معنادار در مدل در سطح ۹۵ درصد	۰/۰۳۵	۲/۱۳۳	۰/۴۲۸	DivTC
عدم معناداری در مدل	۰/۵۱۸	۰/۶۴۵	۰/۰۴۰۳	IND
عدم معناداری در مدل	۰/۳۳۵	-۰/۹۶۳	-۰/۳۶۱	IND * DivTC
معنادار در مدل در سطح ۹۵ درصد	۰/۰۰۵	-۲/۸۱۵	-۰/۰۲۲	SIZE
معنادار در مدل در سطح ۹۵ درصد	۰/۰۰۱	۳/۴۱۷	۰/۰۸۲	lev
معنادار در مدل در سطح ۹۵ درصد	۰/۰۰۰	-۱۲/۸۶۳	-۰/۲۰۲	loss
معنادار در مدل در سطح ۹۵ درصد	۰/۰۰۸	-۲/۵۷۳	-۰/۰۰۹	MB
معنادار در مدل در سطح ۹۵ درصد	۰/۰۰۵	۲/۷۷۶	۰/۰۱۹۴	SALE
عدم معناداری در مدل	۰/۷۹۳	۰/۲۶۱	۰/۰۰۳	AGE
معنادار در مدل در سطح ۹۵ درصد	۰/۰۱۳	۲/۴۶۹	۰/۰۷۴	PPE
۱/۶۵۷	آزمون دوربین واتسون		۱۴/۳۷۱	Fمقادیر آزمون
۰/۳۱۷	R <sup>2</sup> مقادیر ضریب تعیین		۰/۰۰۰	P-Valueمقادیر
۰/۲۹۵	R <sup>2</sup> مقادیر ضریب تعیین تعدیل شده		۳/۹۴۷	مقادیر آماره چارک برای باقی مانده های مدل (خطا)
			۰/۱۳۸	باقی مانده های مدل (خطا) P-Valueمقادیر
نتیجه کفایت مدل:				نتیجه کفایت مدل:

در مدل مقدار احتمال (یا P-Value) برابر با ۰/۰۰ است. چون این مقادیر کمتر از ۰/۰۵ است، بنابراین فرض صفر در سطح اطمینان ۹۵ درصد رد می شود. یعنی مدل معنی داری وجود داشته و بین متغیرهای مستقل و وابسته رابطه خطی برقرار است. در فرضیه پژوهش به بررسی این موضوع پرداخته می شود که آیا استقلال هیات مدیره بر ارتباط بین سیاست پرداخت سود نقدی و اجتناب مالیاتی شرکتها تاثیر گذار است یا خیر؟

نتایج آزمون رگرسیون در مدل اول بیانگر این است که ضریب متغیر IND \* DivTC در مدل منفی می باشد به عبارتی با افزایش احتمال پرداخت سود نقدی تحت تاثیر استقلال هیات مدیره میزان اجتناب مالیاتی کاهش می یابد و بالعکس. این

ارتباط به قدری ضعیف است که از لحاظ آماری در سطح اطمینان ۹۵ درصد معنادار نیست زیرا اولاً مقدار  $t$  به دست آمده کمتر از مقدار متناظر آن در جدول ( $t_{\alpha=0.05, 975}=1/96$ ) بوده و همچنین  $P$ -value محاسبه شده نیز در این متغیر بیش از ۵ درصد است. نتایج ضریب همبستگی همخوانی دارد. لذا این ادعا که استقلال هیات مدیره بر ارتباط بین سیاست پرداخت سود نقدی و اجتناب مالیاتی شرکتها تاثیر گذار است، در سطح اطمینان ۹۵ درصد تایید نمی‌شود و فرضیه پژوهش بر اساس نتایج مدل اول رگرسیون رد می‌گردد.

ضریب تعیین در مدل حدود ۳۱٫۷٪ درصد می‌باشد. این ضریب بیانگر این است که متغیرهای مستقل در این مدل توانایی توجیه مناسب بیش از ۳۱ درصد از تغییرات اجتناب مالیاتی را دارا می‌باشند. یکی از آزمون‌های کفایت و درستی مدل بررسی عدم وجود خود همبستگی بین باقی مانده‌های مدل است. خود همبستگی سبب می‌شود مقادیر  $t$  در مدل بیش از حد بزرگ گردد و در نتیجه ضرایب به اشتباه معنی دار شده که سبب تفسیر نادرست ضرایب و احتمال رخ دادن خطای نوع دوم می‌گردد. برای بررسی وجود عدم خود همبستگی از مقادیر آزمون دوربین-واتسون استفاده می‌شود که می‌بایست بین ۱٫۵ تا ۲٫۵ باشد. در این مدل مقدار آماره دوربین واتسون در مدل فوق برابر  $1/75$  می‌باشد که مقادیر نزدیک به ۲ حاکی از عدم وجود خودهمبستگی بین باقی مانده‌های مدل است. یکی دیگر از روش‌های کفایت مدل بررسی نرمال بودن خطاهای مدل رگرسیون است. طبق این فرض خطاهای معادله رگرسیون باید توزیع نرمال داشته باشند. با توجه به مقادیر آماره جاک برا و مقدار پی ویلیوی متناظر با آن که بیش از ۵ درصد است فرضیه نرمال بودن مقادیر خطاها پذیرفته می‌شود.

جدول (۸): نتایج حاصل از آزمون فرضیه با استفاده از مدل دوم

$ETR_{it} = \beta_0 + \beta_1 DivTC_{it} + \beta_2 IND_{it} + \beta_3 IND * DivTC_{it} + \beta_4 SIZE_{it} + \beta_5 lev_{it} + \beta_6 loss_{it} + \beta_7 MB_{it} + \beta_8 SALE_{it} + \beta_9 AGE_{it} + \beta_{10} PPE_{it} + \varepsilon$				مدل
نتیجه	مقادیر P-Value	t مقادیر آماره	ضرایب متغیر در مدل	متغیرهای توضیحی
معنادار در سطح ۹۵ درصد	۰/۰۰۱	۳/۳۹۲	۰/۱۴۱	مقدار ثابت
معنادار در سطح ۹۵ درصد	۰/۰۱۸	۲/۳۶۸	۰/۲۹۳	DivTC
عدم معناداری در مدل	۰/۳۵۱	۰/۹۳۲	۰/۰۲۹	IND
عدم معناداری در مدل	۰/۰۵۳	-۱/۰۲۶	-۰/۳۹۲	IND * DivTC
معنادار در سطح ۹۵ درصد	۰/۰۰۰	-۷/۵۰۸	-۰/۰۳۱	SIZE
عدم معناداری در مدل	۰/۳۱۲	۱/۰۱۲	۰/۰۱۲۳	lev
معنادار در سطح ۹۵ درصد	۰/۰۰۰	-۱۲/۰۷۵	-۰/۰۹۵	loss
عدم معناداری در مدل	۰/۰۹۲	۱/۶۸۲۵	۰/۰۰۲	MB
معنادار در سطح ۹۵ درصد	۰/۰۰۰	۶/۶۹۷	۰/۰۲۴	SALE
معنادار در سطح ۹۵ درصد	۰/۰۲۴	۲/۲۵۵	۰/۰۱۴	AGE
عدم معناداری در مدل	۰/۱۰۹	۱/۶۰۲	۰/۰۲۴	PPE
۱/۹۲۱	آزمون دوربین واتسون	۲۸/۴۶۸	F مقادیر آزمون	
۰/۳۷۷	$R^2$ مقادیر ضریب تعیین	۰/۰۰۰	P-Value مقادیر	
۰/۳۶۴	$R^2$ مقادیر ضریب تعیین تعدیل شده	۵/۵۷۸	مقادیر آماره جاک برا برای باقی مانده‌های مدل (خطا)	
		۰/۰۶۱۴	باقی مانده‌های مدل (خطا) P-Value مقادیر	
نتیجه کفایت مدل: که کمتر از ۵ درصد است مدل معنادار است. P-Value و مقدار F با توجه به مقادیر آزمون				

در مدل مقدار احتمال (یا F(P-Value) برابر با ۰/۰۰ است. چون این مقادیر کمتر از ۰/۰۵ است، بنابراین فرض صفر در سطح اطمینان ۹۵ درصد رد می‌شود. یعنی مدل معناداری وجود دارد و بین متغیرهای مستقل و وابسته رابطه خطی برقرار است. در فرضیه پژوهش به بررسی این موضوع پرداخته می‌شود که آیا استقلال هیات مدیره بر ارتباط بین سیاست پرداخت سود نقدی و اجتناب مالیاتی شرکتها تاثیر گذار است یا خیر؟

نتایج آزمون رگرسیون در مدل دوم بیانگر این است که ضریب متغیر  $IND * DivTC$  در مدل منفی می باشد به عبارتی با افزایش احتمال پرداخت سود نقدی تحت تاثیر استقلال هیات مدیره میزان اجتناب مالیاتی کاهش می یابد و بالعکس. این ارتباط به قدری ضعیف است که از لحاظ آماری در سطح اطمینان ۹۵ درصد معنادار نیست زیرا اولاً مقدار  $t$  به دست آمده کمتر از مقدار متناظر آن در جدول ( $t_{\alpha=0.05, 975}=1.96$ ) بوده و همچنین  $p-value$  محاسبه شده نیز در این متغیر بیش از ۵ درصد است. نتایج ضریب همبستگی همخوانی دارد. لذا این ادعا که استقلال هیات مدیره بر ارتباط بین سیاست پرداخت سود نقدی و اجتناب مالیاتی شرکتها تاثیر گذار است، در سطح اطمینان ۹۵ درصد تایید نمی‌شود و فرضیه پژوهش بر اساس نتایج مدل دوم رگرسیون رد می گردد.

ضریب تعیین در مدل حدود ۳۷,۷٪ درصد می باشد. این ضریب بیانگر این است که متغیرهای مستقل در این مدل توانایی توجیه مناسب بیش از ۳۷ درصد از تغییرات اجتناب مالیاتی را دارا می باشند. یکی از آزمون های کفایت و درستی مدل بررسی عدم وجود خود همبستگی بین باقی مانده های مدل است. خود همبستگی سبب می‌شود مقادیر  $t$  در مدل بیش از حد بزرگ گردد و در نتیجه ضرایب به اشتباه معنی دار شده که سبب تفسیر نادرست ضرایب و احتمال رخ دادن خطای نوع دوم می گردد. برای بررسی وجود عدم خود همبستگی از مقادیر آزمون دوربین- واتسون استفاده می‌شود که می بایست بین ۱,۵ تا ۲,۵ باشد. در این مدل مقدار آماره دوربین واتسون در مدل فوق برابر ۱/۷۵ می باشد که مقادیر نزدیک به ۲ حاکی از عدم وجود خودهمبستگی بین باقی مانده های مدل است. یکی دیگر از روش های کفایت مدل بررسی نرمال بودن خطاهای مدل رگرسیون است. طبق این فرض خطاهای معادله رگرسیون باید توزیع نرمال داشته باشند. با توجه به مقادیر آماره چارک برا و مقدار پی ویلیوی متناظر با آن که بیش از ۵ درصد است فرضیه نرمال بودن مقادیر خطاها پذیرفته می‌شود.

### یافته های پژوهش

در فرضیه پژوهش، محقق در پی این موضوع است که آیا استقلال هیات مدیره بر ارتباط بین سیاست پرداخت سود نقدی و اجتناب مالیاتی شرکتها تاثیر گذار است یا خیر؟ در این راستا برای ارزیابی اجتناب مالیاتی از دو شاخص نسبت مالیات پرداختی به سود قبل از مالیات و نسبت مالیات بر درآمد به سود قبل از مالیات استفاده گردیده است. لذا باتوجه به اینکه دو شاخص برای متغیر وابسته تعریف شده است، در ارزیابی فرضیه پژوهش، از دو مدل رگرسیونی استفاده می گردد. نتایج تحلیل کل مدل برای هر دو مدل نشان می دهد که P-VALUE در هر دو مدل کمتر از ۵ درصد بوده لذا بین متغیرهای مستقل و متغیر وابسته ارتباط معنی داری وجود دارند. همچنین ضریب تعیین در دو مدل به ترتیب برابر با ۳۱,۷ و ۳۷,۷ درصد می باشد نشان می دهد که متغیر مستقل موجود در مدل به میزان ۳۱,۷ و ۳۷,۷ درصد قدرت تبیین متغیر وابسته یعنی اجتناب مالیاتی را دارند. ضریب متغیر مورد استفاده برای تحلیل فرضیه پژوهش در هر دو مدل شامل  $\beta_3$  می باشند که معنی داری ضریب فوق در مدل نشان دهنده معنی داری متغیر مستقل و تاثیرگذاری استقلال هیات مدیره بر ارتباط بین سیاست پرداخت سود نقدی و

اجتناب مالیاتی شرکتها می باشد همچنین جهت ضریب متغیر در هر دو مدل نیز نشان دهنده چگونگی تاثیر گذاری استقلال هیات مدیره بر ارتباط بین سیاست پرداخت سود نقدی و اجتناب مالیاتی شرکتها است. نتایج برای فرضیه پژوهش نشان می دهد که P-VALUE ضریب فوق در هر دو مدل بیشتر از ۵ درصد می باشد لذا ارتباط بین سیاست پرداخت سود نقدی و اجتناب مالیاتی شرکتها تحت تاثیر استقلال هیات مدیره به لحاظ آماری معنی دار نبوده است. در واقع استقلال هیات مدیره توانایی تاثیرگذاری بر روابط بین سیاست پرداخت سود نقدی و اجتناب مالیاتی شرکتها را ندارد. بر همین اساس ادعای مطرح شده در خصوص ارتباط بین سیاست پرداخت سود نقدی و اجتناب مالیاتی شرکتها تحت تاثیر استقلال هیات مدیره مورد قبول واقع نمی گردد و این فرضیه مردود اعلام می شود. نتایج فرضیه پژوهش نشان می دهد که استقلال هیات مدیره به عنوان بخشی از ساختار مدیریت و جزئی از مکانیزمهای حاکمیت شرکتی قادر به اثرگذاری بر مدیریت مالیاتی و ارتباط بین سیاست پرداخت سود نقدی و اجتناب مالیاتی نمی باشد. نتیجه فوق می تواند ناشی از دو دلیل باشد، اولاً مکانیزمهای حاکمیت شرکتی و از جمله ساختارهای مدیریت و هیات مدیره مستقل چندان در شرکتهای بورس ایران قوی نیست که بتوانند در فرآیندهای عملیاتی و مدیریت بنگاه دخالت نمایند و برای حفظ حقوق کلیه ذینفعان و از جمله سهامداران بنگاه تلاش نمایند. بر همین اساس برنامه ریزی های مالیاتی و تبعاً اجتناب مالیاتی تحت تاثیر استقلال هیات مدیره نبوده و ارتباط بین سیاست پرداخت سود نقدی و اجتناب مالیاتی نیز تحت تاثیر استقلال هیات مدیره قرار نمی گیرد. از طرف دیگر استقلال هیات مدیره ناشی از اعضای غیر موظف هیات مدیره است این اعضا چون دارای پست اجرایی در داخل شرکت نبوده تمایلات و اندازه آنها بر تصمیمات مدیران اجرایی بنگاه خیلی اثرگذار نخواهد بود. از طرفی نیز ضعیف بودن قدرت حاکمیت شرکتی باعث شده که مدیران غیر موظف توانایی نظارتی و مدیریتی کمتری را در بنگاه ها داشته باشد بر همین اساس مدیریت مالیاتی و اجتناب مالیاتی نیز تحت تاثیر میزان استقلال هیات مدیره نبوده و ارتباط بین سیاست پرداخت سود نقدی و اجتناب مالیاتی شرکتها تحت تاثیر استقلال هیات مدیره قرار نخواهد گرفت.

### نتیجه گیری و پیشنهادات پژوهش

حفظ وجوه نقد بیشتر از طریق پرداخت مالیاتهای کمتر یکی از راه های مدیریت وجه نقد است که از طریق اجتناب مالیاتی توسط مدیریت صورت می گیرد (ادوارد و همکاران، ۲۰۱۶). اجتناب مالیاتی ممکن است باعث بروز عدم اطمینان هایی در مدیریت نسبت به میزان اجتناب مالیاتی، حساسی های صورت گرفته از واقعیات عملکردی بنگاه و همچنین احتمال طرح دعوی حقوق گردد؛ لذا همواره مدیریت دارای سطحی از عدم اطمینان در خصوص اجرای برنامه های مالیاتی خود و بروز اجتناب مالیاتی می باشد (دایرنگ و همکاران، ۲۰۱۶). سطح نگهداشت وجه نقد شرکتها تحت تاثیر سطح اطمینان مالیاتی قرار دارد و برنامه ریزی های توزیع وجه نقد از جمله تقسیم سود سهام نیز تحت تاثیر عدم اطمینان مالیاتی قرار می گیرد. از طرف دیگر سود نقدی به عنوان بخش مهمی از بازدهی و جریان نقدی همواره مورد توجه سرمایه گذاران و سهامداران در تجزیه و تحلیلهای مربوط به توازن ریسک و بازدهی می باشد. لذا تقسیم سود و توزیع آن در بین سهامداران باعث ایجاد محدودیت و کمبود سطح وجه نقد گردیده که مدیریت در راستای رفع این کمبودها ممکن است برنامه های اجتناب مالیاتی و پرداخت مالیات کمتر را دنبال نمایند. بررسی و تحلیل نتایج بدست آمده در بخش دو تحقیق نیز نتایج نشان می دهد که استقلال هیات مدیره بر ارتباط بین سیاست پرداخت سود نقدی و اجتناب مالیاتی تاثیر معنی داری ندارند. نتایج این پژوهش با نتایج حاصل از تحقیقات مک کلور و همکاران (۲۰۱۸) و آمبرگر (۲۰۱۷) همخوانی داشته ولی با نتایج حاصل از تحقیقات خدای پور و

همکاران (۱۳۹۲) و هولمن و همکاران (۲۰۰۵) متفاوت است. در این راستا به سهامداران و سرمایه گذاران بازار سرمایه پیشنهاد می گردد که در زمان بررسی اجتناب مالیاتی شرکت های بورس تهران، شاخص سیاست پرداخت سود نقدی تحت تاثیر استقلال مدیره را وارد تحلیلهای خود ننمایند. در واقع جهت ارزیابی برنامه ریزی های مالیاتی مدیران شرکت و در نتیجه تخمین ارزش بنگاه، سیاست پرداخت سود نقدی تحت تاثیر استقلال هیات مدیره را به عنوان عامل اثر گذار بر اجتناب مالیاتی فرض نمایند. زیرا نتایج نشان می دهد که سیاست پرداخت سود نقدی تحت تاثیر استقلال هیات مدیره بر اجتناب مالیاتی تاثیر معنی داری ندارد.

## منابع

- ✓ ایزدی نیا، ناصر، رسائیان، امیر، (۱۳۸۸)، ساختار سرمایه و مالیات بر درآمد شرکتها در ایران، فصلنامه تخصصی مالیات، دوره جدید، شماره چهارم (مسلسل ۵۲)، صص ۳۱-۴۳.
- ✓ آقایی، اله محمد، (۱۳۸۹۰)، بررسی معافیت زیر بخش های کشاورزی در نظام مالیاتی ایران، وزارت امور اقتصادی و دارایی، معاونت امور اقتصادی.
- ✓ پورحیدری، امید، امینی نیا، میثم، محمد، فدوی، حسن، (۱۳۹۳)، بررسی تاثیر اجتناب از پرداخت مالیات بر هزینه سرمایه سهام عادی با لحاظ فرصتهای رشد و مالکیت نهادی، فصلنامه برنامه ریزی و بودجه، دوره ۱۹، شماره ۳، صص ۱۷۳-۱۹۰.
- ✓ حبیب زاده زرنندی، محمد، (۱۳۹۳)، بررسی تاثیر اجتناب از پرداخت مالیات و ترکیب هیات مدیره بر سیاست بدهی شرکت، پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه باهنر کرمان، دانشکده علوم اقتصادی.
- ✓ حجازی، رضوان، فصیحی، صغری، بهنام، کرشاهی، (۱۳۹۶)، بررسی تاثیر توانایی مدیران بر سیاست تقسیم سود شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران، مطالعات تجربی حسابداری مالی، دوره ۱۴، شماره ۵۴، صص ۷۳-۹۴.
- ✓ حمیدیان، محسن، (۱۳۹۶)، بررسی ابعاد مختلف راهبری شرکتی با اجتناب مالیاتی در شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران، دوره ۶، شماره ۲۳، صص ۲۲۹-۲۴۴.
- ✓ خدای پور، احمد، امینی نیا، میثم، (۱۳۹۲)، بررسی ارتباط بین اجتناب از پرداخت مالیات و هزینه بدهی، پژوهشنامه مالیات، جلد ۲۱، شماره ۱۹، صص ۱۳۵-۱۵۹.
- ✓ خدای پور، احمد، ترک زاده ماهانی، علی، (۱۳۹۰)، مالیات و محافظه کاری در گزارشگری مالی و مربوط بودن اطلاعات حسابداری، پژوهش های حسابداری مالی، سال سوم، شماره سوم، شماره پیاپی ۹، صص ۱۲۷-۱۴۵.
- ✓ خدای پور، احمد، هوشمند زعفرانیه، رحمت اله، دلدار، مصطفی، (۱۳۹۲)، بررسی تأثیر نرخ مؤثر مالیاتی بر سیاست تقسیم سود در شرکتهای پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران، سال جدید، سال بیست و یکم، شماره هفدهم (شماره مسلسل ۶۵)، صص ۳۱-۵۶.
- ✓ خواجهی، شکراله، سروستانی، امیر، (۱۳۹۶)، اجتناب مالیاتی و نظریه نمایندگی: شواهدی از بورس اوراق بهادار تهران، حسابداری مدیریت، دوره ۱۰، شماره ۳۴، صص ۱۵-۲۸.
- ✓ Ross McClure, Roman Lanis, Peter Wells and Brett Govendir, (2018), "The impact of dividend imputation on corporate tax avoidance: The case of shareholder value", Journal of Corporate Finance 48 (2018) 492-514.

- ✓ Andreoni, James; Erard, Brian; And Feinstein, Jonathan. "Tax Compliance." *Journal of Economic Literature* 36 (1998): 818–860.
- ✓ Armstrong, C.S., Blouin, J.L., Larcker, D.F., (2012). The incentives for tax planning. *J. Acc. Econ.* 53, 391–411.
- ✓ Balakrishnan, K., J. Blouin, and W. Guay. (2010). Does tax aggressiveness reduce transparency?. Wharton University, Working Paper.
- ✓ Blaylock, B. (2011). Do managers extract economically significant rents through tax aggressive transaction? Oklahoma State University, Working Paper.
- ✓ Chen, S., Chen, X., Cheng, Q., Shevlin, T (2010). Are Family Firm more Tax Aggressive than Non-family Firm? *Journal of financial Economics* 20,267-292
- ✓ Desai, M., Dharmapala, S. 2008. Tax and Corporate Governance: an Economic Approach. In Schon, W., (Ed.). *Tax and Corporate Governance*. Berlin: Springer-Verlag, 13-30.
- ✓ Desai, M.A., Dharmapala, D. (2009). Corporate Tax Avoidance and Firm Value *Review of Economics and Statistics*, 91, 537–546.
- ✓ Gordon, Roger H. & Lee, Young, (2001). "Do taxes affect corporate debt policy? Evidence from U.S. corporate tax return data," *Journal of Public Economics*, Elsevier, vol. 82(2), pages 195-224, November.
- ✓ Graetz, Michael J., and Wilde, Louis L. "The Economics of Tax Compliance: Fact and Fantasy." *National Tax Journal* 38, no. 3 (1985): 355–363.
- ✓ Katz, S.H. U.Khan, and A. Schmidt. (2013). Tax Avoidance and Future Profitability. Columbia Business School Research Paper No. 13-10
- ✓ Otusanya, O. J (2011). The Role of Multinational Companies in Tax Evasion and Tax Avoidance: The Case of Nigeria. *Critical Perspectives on Accounting*, 22(3), 316-332.
- ✓ Rego, S. O. (2003). Tax-avoidance Activities of U.S. Multinational Corporation *Contemporary Accounting Research* 20: 805-833.
- ✓ Robinson, J. R., Sikes, S. A., and Weaver, C. D. (2010). Performance Measurement of Corporate Tax Departments. *The Accounting Review*, 85(3), 1035-1064.